

BAKKALCHO

4^{ki} Diri Kiiro 46 Wocawaaro / Meskerem 23, 2017 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yamma iilitimo tekinolojete deerrimi Koor Baankinge tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonna owaatate qixxaabbino. Ikkinhura, ki'nc maa agadhitiinaniya! Qooxeessi'nera afantanno Sidaamu Baanke sumara hadhine Sidaamu Baanke Gutanne!! Baankenke uytanno addi suiqote shallago;

- Furra Mecatu Addi Suuqo
- Wollamma Wedellu Addi Suuqo
- Osoo, Qaqqayilhu Addi Suuqo

Teesonke

+251 11 46 29609
+251 9441 19303

Poostu Saaxine Kiiro-565
E-meete-Info@sidamabanksc.com
Feesi-Banke# www.Sidamabanksc.com
Bilchaxxate Doowii Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE Mittoenni Dandineemmo!!
Sidama Bank S.C.

Doogimaru latishshi mixote garinni jeefamanno gede loonsanni hee'noonnita xawinsi

Yaareed Geetaachew

Gobboomu deerrinni hananfooni doogimaru latishsha Sidaamu qoqqowu qaru quchumira Hawaasa wiinamunni gumulsiinanni hee'noonni.

Qoqqowu pirezidaantichi Kalaa Dasta Ledamohu Hawaasi quchumira doogimaru latishshi looso halashshine loosate shiqqino harinsho noo deerra keeninonoha ikkana;doogimaru latishsha halashshine loosate shiqqino dizayineno jajjabba qoqqowu mootimmate massagaananni ledo torbite kaajjishshino.

Qoola...7

Qoola...2

Komishiine Itophiyaho heedhanno diyaspooru maamarrawinni gamba assinoonni hasaawu sirnya angara adhitu

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- Itophiyu gobboomu amaalamme komishiine Itophiyaho heedhanno diyaspooru maamarrawinni

gamba assinoonni amaalammani sirnya artiist Zelleqe Gessesenna ogimmate gutamaanonni "Amaalammo" yaanno uminni loosantinota sirbu kiliipe oyimbarra angara adhitino. Komishiine Affaarete

qoqqowira ajanda gamba assate harinshono tenne lamala giddo hanafisiissino.

Itophiyu gobboomu amaalamme komishiine

Qoola...7

Irreechu ayyaani dagate xaadooshshe kaajjishatenna gobbate giddo turizime halashshate injaanno akata kalaqanno

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- Irreechu ayyaani dagate xaadooshshe kaajjishatenna gobbate giddo turizime halashshate injaanno akata kalaqannota Addis Ababa quchumi gashshooti egeensiisi.

Quchumu woga, seesimurgotenna turizimete biiro sooreette Hiiruut Kaasawu (D/r) bero

Qoola...7

Bisu muso kaaliqi hanqo dikkitino

Qiddist Gezzaheny

Bisu muso mannu ooso aana babbaxxino korkaatinni kalaqantara dandiitanno mannimmate gawajjooti. Lawishshaho; fayyimmate qarrinna danotenni kalaqantanno gawajjo bisu musora qarunni kora ikkitanno korkaatta ikkansa ammannanni. Ikkollana bisu muso ledo amadaminohunni dagoomu giddo babbaxxinohu sorote laoshshi noota macciishshinanni. Roorenkanni bisu muso maganu hanqo, rumotenna cubbu malaate hattono sirchunni daanno qarra assine la"ate akati xaano dagoomu giddo bati're lellanno.

Qoola...7

"Turizimete handaari poletiku irko afi'ra hanafinohu xaati"

Qoola 5

-Kalaa Sileshi Girma
Turizimete Ministere ministr dieeta

"Mareehoo, mareehoo, mareehoo" Doyee dayinke!

Qoola 10

Bakkalcho

Odo

Doogimaru latishshi mixote garinni jeefamanno gede loonsanni hee'noonnita xawinsi

Gobboomu deerrinni hananfooni doogimaru latishsha Sidaamu qoqqowi qaru quchumira Hawaasa wiinamunni gumulsiinanni hee'noonni.

Qoqqowu pirezidaantichi Kalaa Dasta Ledamohu Hawaasi quchumira doogimaru latishshi looso halashshine loosate shiqqino harinsho noo deerra keeninonoha ikkana; doogimaru latishsha halashshine loosate shiqqino dizayineno jajjabba qoqqowu mootimma massagaanoni ledo torbite kaajjishshino.

Pirezidaantichu tenne yannara xawisanni, loosamanni noohu doogimaru latishshi amandoonni yannanni jeefamanno gede illacha tunge loonsanj hee'noonnita xawise; haaru doogimaru latishshi loosi dizayinete hedo uyeenaa woyyeessine wiinamunni hananfooni garinni yanna uyiniikkinni gumullanni yiino.

Hawaasi quchumi kantiwi kalaa Mekuriya Mershaye isi widoonni Itophiyu Pireesete Uurrinshara xawisinonte gede; muli yannara quchumu giddu hanafaminohu doogimaru latishshi loosi quchumu dana soorranno yiino. Doogimaru latishshi doogga biifisate loossa amadinoha ikke, shalleettetenna lekkaasinu doogga badinohonna bisu xe'ne noonsare

hedote giddu worino garinni loosamanni noota xawise kantiibu; goofanno wote quchumaha ledote biinfille aatenni quchuma daa'atanno turistooti kiiru lexxitanno gede assatenni turiizime qoleno miinja lossate jawu qeechi hee'rannosi yiino.

Quchumaha doogimaru loosi lamu garinni hanafaminota coyi'ranni kantiwu; loossa halashshinanni basera loonsannitenna quchumu mereero loonsannita sase kaima doogga amaddinota ikkase qummi assino. Kantiibu quchumu tesaano latishshu loossara guficho ikkitukkinni hale ikkansarano galata shiqqishino.

Injiitino lekkaasinu doogga, shalleettete doogga, doogote qaccera boohaarranni fooliishshi'nanni basenna quchumu deerra agadhino hashshi caabbichinna foonchuwa harancho yanna giddu gooffanno gedeno loosu xomoosino garinni gumulamanni noota basete leelline la'ate dandiinoommo.

Hawaasi quchumi doogimaru latishshi quchumu biinfille ledatenni qote qoteho turistootu kiiru luphi assatenna ilamte biifino quchuma ragisiisate luphiimu qeechi nooha ikkasino Itophiyu piresete uurrinsha hasaawissino mite mite quchumu teesaano buuxissino.

Pirezidaantichu tenne yannara xawisanni, loosamanni noohu doogimaru latishshi amandoonni yannanni jeefamanno gede illacha tunge loonsanj hee'noonnita xawise; haaru doogimaru latishshi loosi dizayinete hedo uyeenaa woyyeessine wiinamunni hananfooni garinni yanna uyiniikkinni gumullanni yiino.

Hawaasi quchumi kantiwi kalaa Mekuriya Mershaye isi widoonni Itophiyu Pireesete Uurrinshara xawisinonte gede; muli yannara

quchumu giddu hanafaminohu doogimaru latishshi loosi quchumu dana soorranno yiino. Doogimaru latishshi doogga biifisate loossa amadinoha ikke, shalleettetenna lekkaasinu doogga badinohonna bisu xe'ne noonsare hedote giddu worino garinni loosamanni noota xawise kantiibu; goofanno wote quchumaha ledote biinfille aatenni quchuma daa'atanno turistooti kiiru lexxitanno gede assatenni turiizime qoleno miinja lossate jawu qeechi hee'rannosi yiino.

Nayili halammete hanqafu sumimme dhagete loosise fooliishshowa higge sa'ara shiqqinota xawinsi

Addi Ababa: Itophiyu duumu baarina Hindete wuqiyaanoosera noose maaritayim agarooshshe shiqotenni harunsitanni noota gobbayidi hajo ministirchi Ambasaader Taayye AtsiqeSillaase egensiisino. Nayili halammete hanqafu sumuumme dhagete loosise fooliishshowa higge sa'ara shiqqinotano qummi assino.

Gobbayidi hajo ministirchi Ambaambaasaader Taayye AtsiqeSillaase 79ki halantino mootimma uurrinsha xaphoomu songo Niyu- Yorkete quchumira harinsanna assino hasaawinni; Itophiyu duumu baarina Hindete wuqiyaanoosera noose maaritayim agarooshshi dadilli addintanni huluullisanoseta xawisino.

120 miliyoone ali daga noosetinna maaritayim daddalo horonsidhanoti Itophiyu wuqiyaanoosate nooseta maaritayim agarooshshe shiqqo harunsitanni noota xawise; kipho, baaru aani diinimanna wolootu wodhote gobbaanni ikkitino asso qoxeessaha nooha maaritayim agarooshshe jifote aana tugginota kulino.

Itophiyu maaritayim gargaroooshshi agarooshshi loossa baalanka beeqqisiisnoota ikkitanno gede hasidhanno yiinohu Ambaasaader Taayye; baaru waalcho hasatenna horonsi'rate hasattose ayirrisantanno gede coyi'rino.

Itophiyu Somaale Laandi ledo e'ino sheemaati qoxeessu gobbuwa ledo mitteenni lophanna lata kaima assino garinni ikkinota qummi assanni; Itophiyu oliicho gobbuwa ledo halamatenni loosate rosichi nooseta coyi'rino.

Itophiyu Afriku buudi cancishaanchimma olamatenni keerenaa adawa buuxisiisate loossanni leellitannota xawise; Somaalete cancishaanchimma gaamo ikkinoha Alshabaabi dhuka lowo garinni daafursate widoonni wolootu gobbuwa keeru agarsiisaano wolqubba ledo gumaamo looso loossinota kulino.

Somaalete cancishaanchimma olamatenni afantino wolapho huluullote aana tugganno hajubba shiima yanna gedensoonni leellitanni dagginota lellishe; kalqete daga Somaalete afantino wolapho qole abbatenni qoxeessu keerenaa adawa huluullote aana tugganno asso uurrissara hasiissannota egensiisino.

Ambasaader Taayye, Itophiyu Somaalete keerira baattino aammanna waagira

Ambaambaasaader Taayye AtsiqeSillaase

Somaale Itophiyaho afansha uyitaseranna ayirrisasera hasiisanota xawise; Itophiyu qooxeessu keerinna ga'labbo ledo xaadinohunni shiqqannose ku'laatora huluullo horontanni diadhitanno; cancishamaanchimma olamate hoolannoseri mitturichino dino yiino.

Itophiyu kalqete keerinna adawi buuxisamara qoleno gummaame duucha daga halamaancho barera hixamanyite loossanno yiinohu Ambasaader Taayye; Afriku halantino mootimma uurrinsha giddu ha'nura riqiwaanchimma af'ra hasiissannoseta xawisino.

Kalqoomu fayinaansete amanyooti aana kaajjado woyyeesso assatenni lophate aana leellitanno gobbuwa taalo fayinaansete shiqqo afidhanno gede hajo la'annonsari baalu qeechansa fula hasiissannonsata huwachishino.

Wole widoonni Nayili Halammete Hanqafu sumuumme dhagete loosi fooliishshowa higge sa'ate shiqqinota xawise; kunino wayi gobbuwa taalloonni korkaatunni waa horonsi'nanni gari nooha assanno yiino.

Itophiyunniti Bayira Abbay Kofo caabbichu/ elektirikete dhuka burqisa hanafinotanna kunino Itophiyunnitanna olluu gobbuwata caabbichu dhuki hasatto qolatenni qoxeessu halamme luphi assate seyoo assannota xawisino.

Itophiyu ayyarete soorro gargadhate xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (D/r) hanafantino haanja muro looso ontu diri yanna giddu 40 biliyoone chigginye kaasamase qummi asse; haanja muro Itophiyaho dubbu amado jawu garinni lossitotano xawisino.

Itophiyu diilallote soorro gargadhate assitanno loossara Kalqete daga hasiissanno kaa'lo assitanno gede woshshatto assino.

Doogimaru latishshi mixote...

Pirezidaantichu tenne yannara xawisanni, loosamanni noohu doogimaru latishshi amandoonni yannanni jeefamanno gede illacha tunge loonsanj hee'noonnita xawise; haaru doogimaru latishshi loosi dizayinete hedo uyeenaa woyyeessine wiinamunni hananfooni garinni yanna uyiniikkinni gumullanni yiino.

Hawaasi quchumi kantiwi kalaa Mekuriya Mershaye isi widoonni Itophiyu Pireesete Uurrinshara xawisinonte gede; muli yannara

quchumu giddu hanafaminohu doogimaru latishshi loosi quchumu dana soorranno yiino. Doogimaru latishshi doogga biifisate loossa amadinoha ikke, shalleettetenna lekkaasinu doogga badinohonna bisu xe'ne noonsare hedote giddu worino garinni loosamanni noota xawise kantiibu; goofanno wote quchumaha ledote biinfille aatenni quchuma daa'atanno turistooti kiiru lexxitanno gede assatenni turiizime qoleno miinja lossate jawu qeechi hee'rannosi yiino.

Quchumaha doogimaru loosi lamu garinni hanafaminota coyi'ranni kantiwu; loossa halashshinanni basera loonsannitenna quchumu mereero loonsannita sase kaima doogga amaddinota ikkase qummi assino. Kantiibu quchumu tesaano latishshu loossara guficho ikkitukkinni hale ikkansarano galata shiqqishino.

Injiitino lekkaasinu doogga, shalleettete doogga, doogote qaccera boohaarranni fooliishshi'nanni basenna quchumu deerra

agadhino hashshi caabbichinna foonchuwa harancho yanna giddu gooffanno gedeno loosu xomoosino garinni gumulamanni noota basete leelline la'ate dandiinoommo.

Hawaasi quchumi doogimaru latishshi quchumu biinfille ledatenni qote qoteho turistootu kiiru luphi assatenna ilamte biifino quchuma ragisiisate luphiimu qeechi nooha ikkasino Itophiyu piresete uurrinsha hasaawissino mite mite quchumu teesaano buuxissino.

Guulcho Heddo

Irreecha:-keeru, mitiimmatenna rodiimmate malaate!

Itophiyaho konne amandoommo Wocawaaro aganinni haammata ayyaana ayirrisantino. Haaru diri , Masqalu Demerinna Mooliidete ayyaana hoode hoodete wara'a yino amanyootinninna co'ichu keerinni ayirrisantino; duucha daganna dagoomma mayimma xawishsha ikkitinori haaru diri ayyaannano xawino amanyootinni ayirrisantanni keeshshinito.

Baalanti ayyaana Federaalete mootimma, ayyaannate annuwa, qoqqowubbate mootimmanna babbaxxitinori gashshootu qecchamaanonna ayyaana la'annonsari babbaxxitino uurrinshubba baxxinohunni daga assitino hala'lado qixxaawonninna halammenni wara'a yino amanyootinni keerunni ayirrisantino.

Tenne seyoo giddo adawu bisa lellanno looso loossinoha ikkana; keeru ha'nura ikkitinoti wo'manti daga assitino qeechi jawa ikkinota ammannanni.

Itophiyu daga xa kayinni wolu xawino ayyaani giddora e'anni no. Kuni ayyaani Oromote daga giddo xawe lellino balchoominni ayirrisamanno Irreechu ayyaanaati. Ayyaanu Wocawaaro 25/2017MDni Addis Ababaha Hora Finfinne, layinki barra 26/2017 MD kayinni Bishooftura Hora Arsede miliyoonetenni kiirraniti Oromote daga ilama, woloote Itophiyu daga, dagoominna daga hattono Diyaspoorunna gobbayidi qansooti afantinowa ayirrisamanno. Ayyaanaho beeqo assate baca miliyoonenni kiirraniti daga babbaxxitino qoqqowubbanii hattono gobbayidinni Addis Ababanna Oromote qoqqowo bobbakkanni afantanno.

Ayyaanu ayirrisammera Oromote qoqqowiranna Addis Ababu quchumi gashshooti widoonni qixxaawo assinoonni. Wosinna haa'rate widoonni ga'labbotenna agarooshshunni xawubba, doogga, wkl biifisate widoonni loonsanni loossara hasiissanno qixxaawo assatenni loosu giddora e'noonni. Konni garinnino Hora Finfinne ayirrisannisi Addis Ababu quchumi doogganna xawubba Abbaa Gadi Baandirinninna Itophiyu Baandirinni shalba yitino. Bishooftunna Oromote qoqqowi wu'munkurano hakko garinni qixxaawo assinanni yine agarranni.

Irreechu ayyaani hawadu fuleenna xawaabba ikkasinni haaro hexxo sinqi'nanninna baatto haanja uddidhe, muro daraarteenna kuriuunni birrate woanni ayirrisannihonna konnirano Oromote daga kaaliqira galata shiqishate hayissicho amade laggate/wayi bissawa fulanniho; dikonne callaati; koffi yee keeshshino manni sao xa'miratenni sainore agure kaaliqansa galaxxanno ayyaanaati.

Itophiyu daganna dagoomi hattono babbaxxitino amma'no harunsaano uminsa ayyaani hee'rinsaha ikkirono, ku'u ko'ii ayyaana ayirrisatenni addinta afantinoreeti. Oromote qoqqowi daga widoonni xawino amanyootinni ayirrisamannohu Irreechu ayyaanino toggonni wo'ma Itophiyu daganni babbaxxino garinni xawisamanno balchooma ikkasinni wo'mu Itophiyi ayyaanaati.

Itophiyu dagara mitte daga woy amma'no ayyaani wolehono ayyaanaho; ayyaana waalcho cunfe diayirrisanni; maate calla ikkitukkinni oliichono hedote worreeti. Ku'u ko'onne hawalle iillishihe yaanno; hakkoyeeno dancha halcho xawishshi ledooti. Konne calla di'ikkino; mine qixxeessinoonni beeqe iillishi'ratenniiti; mitteenni sirbinanni; godo'linanni; maassi'nanni.

Irreechu balchoomi mittu mittunku mine noohonna hee'rara hasiisanoho. Keeru, mittimma, rodiimmanna galatu baalunku mine hee'rannoho; maasso maatete, mitte gaamora yine assinannita di'ikkinito; wo'ma Itophiyu dagaranna gobbaraati. Kunino ayyaanunnita dagoomite balchoomimma garunni lellishannoho. Kuni dagate balchoomi agarama ilamatenni ilamanniwa sa'a gede mittu mittunku Itophiyu qansichi qeecha ikkasinni ayyaanu xawenna keerunni ayirrisamanno gede qeecha fulate loosi ayyaanu ha'nurootiwichinni calla agarranniha ikkikkinni, Irreechu balchoomi giddosi einohu mittu mittunku Itophiyu qansichiwiinni agarranniho.

Irreechu mannu mereero dagoomite aanammenna mittimma ledatenni keeru, rodiimmate sumudaati. Kuni kayinni kuri balchoomma duu're hayyaatanno keerira jawa waaga uyite loossanni lellitanno Itophiyu mootimmarra hattono keeru ha'nura ikkitino wo'ma Itophiyu dagara jawa tiro afi'rinoho.

Irreechu ayyaani xawino amanyootinninna keerunni ayirrisamanno gede Itophiyu mootimma, Oromote qoqqowi mootimma dagate ledoo ikkatenni illachishshe loosa hanafunkunni keeshshino. Ayyaana keerunniha, mittimma roorte batidhannoha, rodiimma lattannoha assate loosa baalante dagawiichinni hattono keeru, mittimmatenna rodiimmate balchoomma faarsitanoriwiichinni agarranniho. Ayyaana keeru, mittimmatenna rodiimmate hegersha assa hasiissanno!

Kuni gafi addi addi polotiku, miinjuna dagoomite hajubba lainohunni qansootu xawado hedonsa wortannowaati. Konni gafira fultanno borro qixxaawote kifile uurrinsha dixawissanno.

Xawado Heddo

Irreecha:- Melka-Tullu Ledo meqqeerraminoha; keerunni baxaminoha!

Demmellaash Demmeqe

Oromote daga baxille, rodiimmanna araara dhaabbanno budu balchoommanni addinta jiroo'mitinote. Kuri diniqissanno budu balchoomma giddonni mittu Irreechu ayyaanaati. Irreechu- galatu, araarunna keeru, baxillu, maarotenna mittimma ayyaanaati. Baala taashshenna biifise kalaqino kaaliqa galaxxinanni, dagganno yanna kaayyaataame ikkitanno gede dancha halcho shiqishi'nanni, bero barrira galaxxinanninna ga'a keeraancho assi'nanni ayyaanaati.

Hawadu fulasi harunse haammata Oromote daganni ayirrisamannohu Irreechu ayyaani ha'nura ikkitino amado noosita kullanni. Tinino Irreechu kalaqamu wodhonna amanyooti ayyaana ikkinota kulanno. Ikkinohurano "Melkana Tullu" uminsa ayirrinny, wodho noonsata ammannannihura Irreechu kaaliqi "Waaqa" amanyooti wodho hajajo wonshinanni hattono harunsinoha ikkanno gede assate ayirrisanni ayyaanaati.

Wocawaaro aganira ayirrisannihu Irreechu hawadu arru widira sa'anno wote galatanna eeggo shiqishi'nanniha ikkana; ayyaanu feeffatora Mudda (Sirna Mudda) yinanni amanyote harinsanni gede assinanni. Abbaa Gadanna Abbaa Melkanni galatu kakkalo, huuccatto, maassonna maaro, garbu wayinni cuu'ama amanyootu bissaati. Hakko baarra ayyaanu ayirrisamanno wote mine assi'rinokki seenni "mareewo mareewo" yaanni faarsanno, togo yaano baalunkurichi kalaqamu amanyote agare doyee daasi xawisate ikkinota xiinxallo xawissanno.

Kuni ayyaani kaaliqinna kalaqamate mereero noo amanyooti taikkinni harinshosi agadhe ikkasinni ayirrisanni galatunna eeggote ayyaana ikkinota xawissanno. Eeggonna galatu, hawadunna arru, barrunna hashshu, xawaabbunna tunsichu, qaaqqimmanna geedhimma hattono heeshshonna reyoo ta'annokki harinshubba ikkansa lellishateeti. Abbaa Gedaoonna Abbaa Melka wayi qaccera heedhe bayiranna maa'ne aantensa garinni maassidhanno. Sokkono sayissanno. "Irreechu keereho, keeru qile tiro afi'rinoho, mannu mannu ledoo, mannu umisi ledoo, mannu kalaqamu ledonna mannu kaaliqi ledoo keere afi'ra hasiissannosi;" yitannoti kaima heddo ayyaanu guulchooti.

Geda amanyootira xawinse worroonnite gede Irreechu ayyaani Oromote mittimma bude, Oromote gottiimmanna mittimma mitto bayicho lellitannoha ikke baxxe xawinohu; Irreechu ayyaani dirunni lame hige ayirrisamanno. Umihu Irreecha Biira woy Irreecha Melka yinanniha ikkana, kunino hawadi yanna sa'eenna birrate yannara ayirrisannihoo. Roorenkanni Wocawaaronni kayise Bocaasu geeshsha ayirrisannihoo. Wocawaaro goofimarchira ayirrisanni Masqalu ayyaanira yaano Ayino woy Guba Korma gedensoonni Sambatu barra ayirrisanni.

Oromo birenni hanaffe ayirrisanno Masqali "Ifaano" woy "Guba Ormaa" yaamatanni afamanno. Layinkihu Irreechu diru ayyaani

Irreecha Biira(Melka) garubbate woy laggate qaccera ayirrisannihoo. Birrate daraarcho, shaqqado hayissonna saaticho amande ayirrisannihoo ikkana dagganno wogga xawisannoho. Kunino kaajjado hawadi yannanni keerunni sayisinonsaha fiixa fira xaada dandaansanni, hawado wixidhinoha gidu sircho la'ansanni kaaliqansa galaxxitanno. Hakkiinnino albaanni daanno arru agani keerunna fayyimmanniha ikkansaranna sirtino muro guma afidhanno gede huuccidhanno. Lamente ayyaannahu ayirrisamate amanyootinna rosichi dhaaddo ikkana; ayirrisantanno yanna baxxitanno.

Kaimasi galatanna keere assi'rinohu Irreechu ayyaani Oromote budira qara kaima ikkinohunni Geda amanyootinni hinkiillanniha dagoomu balchooma ikkinota kullanni. Oromote budu mereershi dhaggete xiinxallaancho ikkinohu kalaa Alemaayyehu Hayile mitte yannara Addis Zemeni Gaazeexi ledoo assino qaali-xa'monni; "Geda amanyooti giddo haammata uurrinshubba nooha iikkanna; Irreechu kayinni mittonna diikkicho uurrinshaati. Irreechu mittimma galati barraati. Oromo mitteenni xawo fulte kaaliqa galaxxitanno ayyaanaati.

"Kalaqaancho Magani xeenu, guunjotenninna tunsichu wogganni birru woggawa qole sayisino daafira gamba yite galata shiqishidhannoho. Huninorichira sao xa'mi'rannonna anga kayisannoho" yaatenni ayyaanu daga aaneessate widoonnino jawa qeecha afi'rinota xawisino. Eewanni Irreechaho keeru, baxillu, galatunna eeggo xawishshasiiti." Konne Ayyaana ayirrisanni amanyootiwiichinnino hegersineemmo coyi kuriuuti.

Irreechu ayyaana Oromote giddo babbaxxitino amma'no harunsitanori Kiristinnu amma'no harunsaano, Musliimenna Waaqefetta yinanniri mitteenni ayirrisanno. Keeru callu, baxillu caallu, mittimma callu, latishshu sabbakamannosiha ikkasinni; kuri ayyaanunniri budu balchoomma xaa geeshsha Melkana Tullu ledoo harunsite heedhanni nooreeti.

Sa'ne sa'ne la'neemmoti ayyaanu akata tunsiiisanno hedewelcho heedhurono; ayyaanu wo'ma Oromote dagara galatu ayyaana ikkatenni xawe ayirrisamanni lellanno. Konni daafira ayyaanu jawa dagoomite balchoomimmasi garinni mayimmasi agadhe ilamatenni ilamanniwa sa'anno gede baxxinohunni dagate cimeeyyenna Abbaa Gedooti luphi yiino qeechi noonsata ammannanni.

Ayyaanu gobboomunni mittimma ayyaana ikkasinni baalinka towaantammosiranna lossinammosira hasiissanno. Ayyaanaho xawishsha ikkatenni Itophiyu kuulasi xawisa noonke. Mittinke ayyaani woleho biinfillehonna xawishshaho. Dadda'linummosiro tirfi'neemmosi. Egeensiinsummosiro egeennammeemmosi. Ayyaanu keerunniha, mittimmanniha, baxillunniha ikkasi lellisha hasiissannokke. Konnirano kayinni baalinkera tiuu gadachama noonke. Dancha Irreecha!

Bakkalcho

Bocaasa 10,2013 M.D Xintami

Itophiyu Pireesete Uurrinshi Qara

Loosu Gumulsiisaancho

Bibilu Kiiri - 011-126-42-22

Imeele- epa@press.et

Qara Qixxeessaancho

Yaareed Geetaachew

Teeso

Sinu/quchuma - Yekka

Worada -

Minu Kiiri -

Imeele - yaredoyaredozen2@gmail.com

Bibilu Kiiri - 011-1-57-25-25

Dikkote Latishshinna Egeensiishshu

Imeele - epapromotion@press.et

Bibilu Kiiri - 011-1264341

Faakise - 011-8111315

Qixxeessaano

Amsaalu Felleqe

Qiddist Gezzaheny

Abbebech Maatewoos

Demmellaash Demmeqe

Egeensiishsha haa'nanni kifle

Bibilu Kiiri - 011-156-98-73

Faakise - 011-1265812

Egeensiishsha hirate qineessinanniwa

Bibilu Kiiri - 011-1-26-43-39

Websayt: www.press.et

Fb/ /Ethiopian Press Agency/

Sidaamu Afoo

“Turizimete handaari poletiku irko afi’ra hanafinohu xaati”

-Kalaa Sileshi Girma

Turizimete Ministere ministr dieeta

Qiddist Gezzaheny

Itophiyaho turizimete injiitinoreeti yine kullanni aganna mer-eerinni Wocawaaro agani mittoho. Aganu turizimete injiinohu yinoonnihu mayiraati? Wocawaaro aganira xaphooma Itophiya dagganno daa’ataano bikkanna e’o afi’nanni akata hattono Itophiyaho albanna xaa yannara noo turizimete handaari millimmo, ledote loosama hasiissannonsa loossa aana turtizimete ministere ministr dieeti kalaa Sileshi Girmihu ledo assinoommo hasaawa aanino garinni niwaawete shiqinshoommo.

Bakkalcho:- Wocawaaro agani turizimete injiinohu yinanni; korkaatu maati?

Kalaa Sileshi:- Wocawaaro gobboomu deerrinni hawadunni fulle haaro diro adhineemmo, arrishsho la’neemmoha; konnira qoteho Masqalunna Irreechunni ledote kalqoomu turizimete barra ayirinsanni aganaati. Kalqoomu turizimete barra A.K Wocawaaro 27 nni ayirinsanniha ikkana; Mewulida ayirinsannihuno konni aganiraati. Konni daafira xaphoomunni Wocawaaro agani babbaxxitino ayyaana ayirinsanniho.

Ayyaana duucha woyte daga fooliishshidhannohanna hagiidhitanno yannaati. Ayyaana budillaanchonna ayyaanaame amado heedhunsarona baalunku manni hagiidhannore ikkansanni daga biiffannohu addi addi uduunninni, seesu uduunne horonsidhannohonna manna xa’mate dargunni darga hodhitannoho. Haammata sagaletenna agattote dana qixxeessinanniha ikkana; ayyaanaammo ikkanno woyte kayinni kalaqaanchonsa ayirrisanno yannaati. Konni korkaatinni wocawaaro aganira lowo millimmo no. Gobba gidдонo ikko gobbayidi daa’ataanora injiitino yannaati yitanno ammana nooe.

Wocawaaro baxxannoha assannori roore anga ayyaana gamba yite daggannoha ikkasinni aleenni, hawadu gomichinni xawaabbunna foorarchunniwa reekkammeemmoho. Hattono ayyaannate korkaatinni addi addi qixxaawubba heedhannohura Wocawaaro daa’ataanote injiino aganaati yine adha dandiinanni.

Bakkalcho:- Wocawaaro aganira xaphoomunni Itophiya dagganno daa’ataano bikki ma lawanno?

Kalaa Sileshi:- Turizimete yaatto garinni daa’attote ledo amadisiisaminohunni lame qara yannubba kullanni. Umikkiti haammata wosinna daggannota doorantino yanna ikkitanna; layinkiti kayinni babbaxxino korkaatinni lowontanni wosinna daggannokki yannubba no. Wocawaaronni hananfe Arfaasu agani geeshsha hala’lado daa’ataanote bobbanke noo yannaati. Sadaasunna Arfaasu aganna qooxeessira Gannunna Cuu’attote ayyaana no; baxxinohunni Gannu Itophiyunnihunna Awuroppu Ganni gamba yitino barrubba giddo

ayirrisamannoha ikkana Awuroppu dagara diru soorrinsa ikkasinni Kiristoosi ilamishshu barra (Christmas day) yite loosunni fooliishshidhanno.

Loosunni fooliishshidhanno woyte yanna heedhannonsa daafira shotunni dargunni darga millissanno. Kuni akati wole kalqera noo daa’ataano Itophiya dagganno gede kaayyo kalaqanno. Konni daafira tenne yannara umihunni lowo manni daanno; keeshshonsa yanna seedissanno. Addi addi ayyaana noo daafiranna baalunku insa aana beeqqitanno daafira roore anga daa’ataano afi’neemmohu tenne yannaraati. Gobbakeno 70 anga xibbuunni ale ikkitanno daa’ataano daggannohu Wocawaaronni Arfaasu agani geeshsha noo yanna giddooti.

Bakkalcho:- Babbaxxitino gobbuwa turizimetenni luphiima e’o afi’rate batinye doogo horonsidhanno; Itophiyu turizimete woyi daa’ataanotenni e’o afidhannohu hiitoo doogonniiti?

Kalaa Sileshi:- Daa’ataano gobbanke e’anno woyte balaxxe horophilla horonsidhanno. Itophiyu ayereete doogo dagguro hodhishshunni ayereete hodhishshinni e’o afi’nanni. Aanteteno daa’atisiisaano uurrinshuwanni xaphoomu owaante hidhinanni; togo yaa hoteelete owaantenni, kaameelu kirinninna woloootu hasiissanno owaantuwanne hattono daa’atote basenni afi’nannita addi addi owaantuwa lendanna daa’atisiisaano uurinshuwanni xaphitte owaante hidhitanno.

Callinsanni dagginore ikkituro kayinni hodhishshaho; fooliishshidhanno hoteelera, saga’litanno sagalet minnara baatooshshe baattanno. Ledoteno daa’atisiisaanote baattanno; dargunni darga millisate kaameela horonsi’ra noonsa woyi gobba giddo buuwatto horonsidhanno. Konnira qoteho ku’ate/caamma/ fiisiisi’ratenni hanaffe babbaxxino handaarinni addi addi owaantuwa uyitannonsa mannootira baatooshshe baattanno. Gobbate gede turizimete handaarinni afi’nummo yineemmoti kuri baalunkuwinni gamba assinanni e’ooti.

Konni aganinni gumullanni ikkitubba aana ayyaana ayirrisate ledo amadaminohunni gobba giddo daa’ataanora dargunni darga millissanno;

kuni shiima dikkino. Lawishshaho wodiidi ilama batinye dargubba hadhanno; baxxinohunni Guraage dargunni darga millissanno. Hadhanno woyte hodhishshaho fulu fushshitanno; ayyaanu korkaatinni sagalenna agatto baxxino garinni qixxeessinanni. Dikkotenni hidhatenni hanaffe tenne sagalla qixxeessite gudda geeshsha batinye fulu fushshitanno.

Masqalu ayyaani ayyaanaamo coyeno afi’rinoho; uddi’rate garino baxxinoho. Irreechunni umisiha ikkinoha seensanni akata afi’rino. Wolootu ayyaannano labbanno uddiranni, seesinninna addi addi angate ogimma laalchuwanni hala’lado dikko heedhannonsa. Lowo manni angate ogimma laalcho halashshe laashshe dikko fushshannohu, baxxinohunni budu uddanna wole yannanni aleenni dikkote shiqqanno yannaati. Tenne yannara qarunni budu uduunninna seesi hala’ladunni hasamanno.

Baxxinohunni sa’u sasenna lame dirra giddo gobba giddo ayirinsanni ayyaana aana baxxinohunni ayirrisate wedellu, geerrunna qaaquullu lowo woxe fushshite seesanna uduunne hidhitanni no. Konnira qoteho sirbu qixxaawo assinanni. Kuri baalunkurinni shiima ikkitinokkiti woxu millimmo heedhanno gede, miinju baqqi yaanno gede, dikko iibbitanno gede injoo kalaqanno. Ledoteno mannu millimmo woyyaabbintota ikkitanno gede kaa’litanno. Togo yinanni woyte buqqeetenna tii’u horono noonsa.

Ayyaana babbaxxino darga hadhanni ayirrisanno qansooti noonsa boorrasinna loosu xiiwonni hattono daafurunni fulu uminsara haaru garinni haaro wolqa afidhanno gede horo noonsa. Konni daafira ayyaana dagoomittete horono noonsareeti. Miinju widoonni miinja baqqi assitanno; gobba giddo daa’ataano garinni kayinni buqqeetenna dagoomittete horo noonsa yaa dandiinanni.

Bakkalcho:- Masqalanna Damara calla ikkikkinni Wocawaaro aganira addi addi gosa diro soorrate ledo amadaminohunni daa’ataano goshooshate dandiitanno

budillaancho ayyaana ayirrisate amanyooti noonsa. Konne turizimete handaari ledo mittoonsate mageeshsha loonsanni hee’noonni?

Kalaa Sileshi:- Duucha woyte togo ayyaana ayyaanaame, budillaancho, ha’nura woyi dhaggete amado noonsa. Lawishshaho; Adiwu dhaggete ayyaanaati. Togoore xawu ayyaana ayirinsanni yannara duucha kalqera rosaminonte gede daa’ataanote lolanke gobba giddoraati; ikkollana gobbayidi daa’ataano gobbanke daa’atate dagganno yannara togo ayyaana hee’ransa goshooshshannonsa.

Ayyaana dirunni mitte higge calla daggannore ikkansanni daga batinyunni dagganno gede assitanno. Konni korkaatinni turizimete ministere gede babbaxxitino doorshuwa daa’attote paakejuwa kalanqanni afammeemmo. Hallanyu handaarino tenne yannara kalaqanno gede assineemmo. Illachuno daa’ataano towanyote dagganno woyte ayyaana ayirinsanni qooxeessira daa’attanno gede jawaachishate. Lawishshaho; Masqala Guraagete qoqqowira afamannoha Xiyya kaasamino kincho tenne yannara qixxaawonsa giddo hanqaffanno gede jawaachinsheemmo. Konni daafira daa’ataano Xiyya calla la’ankunni Xiyya kaasamino kinchinni aleenni Masqalu ayyaana danchu garinni ayirrisse hagiidhite higganno akati noota la’noommo. Konni daafira tenne doogonni qixxaawo kalaqantanno gede egeensiisate looso loonsanni hee’noommo.

Ledoteno ayyaana lainohunni mashalaqqe babbaxxitino harammaadda milli yitanno misillanninna dagoomittete qoollara hattono wolootu doorshuwanni egennantanno gede assineemmo, huwanyote kalanqemmo. Ayyaana lainohunni dagoomunniwa ikkado egenno heedhanno gedenna daga woxenna yannansa gaamte darga dargansa hadhanno gedenna ayirrisanno gede huwanyo kalaqate looso loonseemmo. Aanteteno gobbayidi gobbuwa daa’ataanora lowo geeshsha illacha

Wosincho

“Turizimete handaari...”

Qoola 5

uyite Gannunna cuu”atto egnantintonte gede kuri ayyaanna garunni afante daa”atantanno gede gobbayidi gobbuwara harinsanni beeqqo aana haaruudde coyubba shiqinsheemmo paakejuwanni egnantanno gede wo”ma looso loosa hananfooni.

Egensisate loosi rahotenni guma dileellishanno. Ikkollana yannate harinshonni hasi”nanni e”o abbitanno. Xaa geeshsha loosoommo egnisate loosinni afi”nanni e”o albilitte la”neemmo. Konni gobbaanni xaano ikkiro ajjinore ikkiturono daa”ataano dagganni no. Egensisate looso loosanni hee”noommoha ikkasinni albilitte kayinni hala”ladunni daggara dandiitanno kaayyo heedhanno yine ammanneemmo.

Bakkalcho:- Itophiyaho turizimete handaari aana lowo loossa loosantanni afantannota kullanni. Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimedihu (Dr) IGAD turizimete handaarira mootoo”mino. Konni garinni xaa yannara mageeshsha gummaamma ikkinanni hee”noommo?

Kalaa Sileshi:- Ane ammananni gobbanke giddo xaa yannara afi”noommo hurbaate sheggerinna hurbaate gobbate pirojektuwa la”nummoro lowo geeshsha danchu gumi dayino. Ogeessu gede la”nara dandiinanniti jawa soorro no. Lawishshaho; hurbaate gobbate loosantino pirojektuwanni Inxooxo, jaaloomunna mittimma paarkuwa la”nummoro mittimma paarke gobbanke giddo noo daa”atote base giddonni woxe baantanna tenne kiironni iillo no yaate ayirranno.

Mittimma paarke dirunni 300 kumi ali manni woxe baate daa”atanni afamanno. Roore anga daa”attote basenke mageeshshi manni daa”atannosaro anfooni. Ledoteno Inxooxono ikkiro lowo manni beeqqanno Ispoorte harinsanna daa”atantanni afantanno. Jaaloomu paarkenno ikkituro addi addi qixxaawonna lowo sargubba harinsanni hee”noonniha ikkana hashshanna barra daga ispoorte loossannowanna maatenno ooso amadde gangalattanno akati hala”ladunni kalaqamino. Konni daafira konni korkaatinni tini base baalanti suude gatamaratenna lowo manninni daa”atamatenni e”ote deerrinni gamba assinanni woxinni wole iillo latisa hananfoommo. Konni daafira turizimete handaarinni xa noo deerra lainohunni lowo geeshsha gumaamo looso loosanni hee”noonni yaa dandiinanni.

Turizimete ragaanni Itophiyu giddo turizime haaro hananfanni hee”noonni. Handaaru poletiku irkonna illacha afira hanafinohuno xaati. konni gobbaanni keeshshinoommohu gibrinunni massagantinnota, industiretanni massagantinnota yinannaati. Xa noo illachi sufiro batinye iillonno safote latishshuwa loosama noonsa. Owaantete islanchimma xaano qarru giddo no. Owaantete islanchimma woyyaabbanno gede hoteellate deerra gaama, konni alba gaamantinnoreno marro deerra aa hasiisanno.

Restoorantuwanna daa”atisiisaano uurrinshuwa xaa geeshsha islanchimmasa agaranna deerra gaamate aana di iillinoommo. Xa biddissa kaajjishankenni gaamate widira e”neemmo. Konni daafira loosa hasiisannonke bikkinni loosa agarantannonke. Ikkollana loosantino pirojektuwa lowo geeshsha gumaamete yine gumula dandiinanni.

wole widoonni gummaa”mansa shiimunni

xawisate batinye loosu kaayyo kalaqantino. Gobbayidi soorrano afi”nanni hee”noonni. Ledoteno Addis Ababu Afrikaho qara quchumaati yinanni wolootta quchumma ledo heewisiinsanni keeshshinoonniti qaangannite. Itophiyu giddo heedhanni noori wole gobbuwa mannooti yaano, gobbayidi qansooti gangalattaranna heedhara dandiitanno base kalaqantino. kunino jawa kaa”lo afi”rino. Miinjunni ledote kuri pirojektuwa lowo geeshsha gummaammate, dancha guma afisiisino yee ammanneemmo.

Hurbaate Sheggerinni sa”ne hurbaate gobbate la”niro Wonci, Koyishunna Halaala keellu lowo geeshsha islanchimmatenni loosantinnore ikkitanna; mitoota kayinni shotunni mannu iillara dandaannokki akati hee”rara dandaanno. Lawishshaho; Gorgora, Ceberanna Wonci lowo manni shotunni ha”raranna daa”atansara dandaanno. Wole widoonni mite mite keeru hoongi noonsa dargubba noonte gedeenni hee”reennanni keeru akati taaliro kayinni lowo geeshsha jawa kiiror afidhino daga daa”attannoha ikkanno.

Shiqishote widoonni la”nummoro seekkine la”a hasiisannonkeri duucha woyte turizime de”antino qoolaati. Duucha woyte mageeshshi daa”ataano daggu yinanni; tini hasattote hajooti. Me”e daa”ataano hasidhe daggu yinanni; kayinnilla jawu loosi shiqishote. Umihunni daa”antanni base no? layinkihunni daa”atote iillo lophitino? yaano, daa”ataano hasidhannu coye mulenni afidhannu? hasiisannohu safote latishshi wo”mino? yannaasiincho doogonni qajeeltinoti, ikkadda, egnonno amanyootu noonsari mannu wolqa noonke? base basente injiinohu daa”atote amanyooti no? yitanno hajubba duucha woyte hawantinorena mannu wodanchannonsakkireeti. Ikkollana kuri lowo woxe xa”mitannokkire ikkitanna hala”ladunni loosantanni afantanno.

Aleenni kayisoommo hajubba shotunni loosantannore di ikkitino; seeda yanna adhitanno. Luphiima dhukanna egenno hasidhannoreeti. Danchu garinni loosanni hee”noommo. Kuri coyubba wo”mituro iillonke shotunni daa”ataantenni dooramate kaayyo heedhannonsa. Dagge daa”attino mannooti kayinni hagiidhite insa daa”atamansanni kayinni wolootta la”anno gede coyirate

dandiitanno kaayyo kalaqantanno. Loonseemmo egnisate ledo amadaminohunni shotunni guma abbate dandiisannoho yinara dandiinanni. Konni daafira xa shiqishote aana hala”ladunni loosanni hee”noommo. Owaantete aana danunni, islanchimmatennino lowo geeshsha qinaawinonna tantanamino garinni loosanni hee”noonni. Xaa yannara hoteellate deerra aate qixxaambanni hee”noommo. 4 beeddakko noonsa hoteella wooyeesituro 3 beeddakko yaamantara dandiitanno. Beeddakko uyine sa”a calla ikkikkinni yanna yannantenni islanchimmasa garunni harunsine irko assatenni guminsa aana irkisamme marro gaamate looso loosanni. Haaruuddenno haaru garinni deerra aatenna alba noorira sasu diri badooshshinni deerra wooyeesate looso gumullanni.

Bakkalcho:- Itophiyu Afriku deerrinni 16 donna borreessiisino calicho gobbaati; kuni turizime halashshate mageeshsha irko assanno?

Kalaa Sileshi:- Garanko! Itophiyu kalqete dona borreessiisatenni Afrikunni balaxaancho gobbaati. Konni ragaanni wolootta Afriku gobbuwa ledo heewisiinsanni woyte lowontanni horonsi”raancho woyi heewisamaancho di ikkitino. Ikka hoongoommo korkaati aleenni xawisoommo korkaattaati. Mittu doni kalaqamu korkaatinni lawishshaho; Biheraawe paarke woyi gashshootu mine woyi amma”note base woyi wole dana afi”rino dona kalqete dona assine borreessinara dandiinanni. Borreessinannihuno budillaancho, kalaqamu, angate kinsannihanna kinsannikkiha yine borreessinara dandiinanni. Ikkollana hakko boreessama calla e”o afi”rate wowe di ikkitanno. Korkaatunni mitte turizimete millimmora xaphoomunni aleenni xawisoommo safote latishshuwa no. Lawishshaho; hodhishshu akati aana doogo, teknoolojete aana telekoomete owaante aana woyyaambe heera hasiisanno. Ikkollana insanni ledote fayyimmate owaante aana mannu wolqa hee”ra, loosaasinetu dhuki, keerrunna ga”labbote hajo, poolisete hajubbanna woloottunni lowo geeshsha hasiisannori handaaru heewisamaano murtanno hajubba no.

Konni daafira 16 kalqete donna heeransa umisenni daa”atamate balaxaancho di assitannonke. Uminsanni kayinni kaa”lo

afidhinoti addaho. Yunesko borreessitino donna noo base kalqete aana doortanni daa”attanno daa”ataano no. Itophiyaho borreessantino donna kiiror lexxitanno woyte Itophiya daa”atate heddanno kaayyo kalaqanno. Hattono kalqete donimmara borreessinoonnire hendanni woyte kalqete aana borreessantinori lowo geeshsha babbaxxitanno. Mitte gobba doni woletenni baxxanno. Ninke gobbara noo doni wole gobbara noo dona dilawanno. Ninke gobbahu calla ikkikkinni wolootta gobbuwa doni baalunkura umi umisi horo afi”rinoho. Kalqete daga rossara agartara hasiisanno sumuda yine borreessinoonni. Konni korkaatinni egnisate shotunni kaayyo kalaqanno. Yuneskote donaati yineemmo woyte baxxinoho; la”ama hasiisannosi yine egnisate shotunni daga ammansiiisara dandiitanno.

Yuneskote borreessamasi haaronna wole basera nookkiho yitanno ammana kalaqanno daafira egnisishshu looso lifixisatenna mittimma kalaqate dandiisanno. Konninni ledote Yuneskote dona borreessinanni yannara haaronso hasiisannonsare shotunni haaroonsate injoo kalaqanno. Lawishshaho; Laalibela haaroonsinanni hee”noommo; wole baserano haaronso assinanni woyte Laalibela Ferensayete mootimma irkissuro, Aksumi haaronso Xaaliyu mootimma irkissuro, kuri xa”mubba shiqishate Yuneskote borreessamansa shotunni jiro gamba assine haaroonsanna hakko qooxeessira noore latishshu loossa loosate kaayyo kalaqanno yaate.

Bakkalcho:- Aantete Itophiyu turizimete handaarinni hasiisanno horo afidhannu gede ma loosa hasiisanno? qarunnino yawo adhe loosa hasiisannosihu ayeeti?

Kalaa Sileshi:- Wocawaaronni hanaffe Arfaasu agani geeshsha noo aganna batinye wosinna adhineemmo yanna ikkasenni haammata dargubbara turizimete millimmonni horonsiraano ikkitannori no. Gibrinnoo ikko Industire noonsakki qooxeessubba no; Turizime calla mereesitino qarqarto heeransanni hattu qooxeessubbara nooreno ikkito xaphooma hiittenne qarqartora afamannohu Itophiyu qansichi turizime egnisate agarantannosi. Owaante uyitannori kayinni owaantete islanchimma aana illachishshe loosa heedhannonsa; afi”noonni amande sufa calla ikkikkinni yanna ayannantenni wooyeesa agarantannonsa.

Gobba giddo daa”ataano kayinni daa”atate budinsa lophanno gedenna mannootu dargunni darga millissanni yannara woyyaawino coye la”anno daafira daga daa”atate budensa lossira hasiisannonsa. Daga noonsa yannanni gobbansa affanno gedenna daa”attanno gede assa agarantannonsa. Tuqu xaadooshshuwano Itophiyu Turizimete handaari lophanno gede egnisate looso loosa hasiisannonsa. Ledoteno turizimete handaari loosi danna diafi”rinoho. Callinni loosanni loosinna afi”nanni lopho dino. Doogo loosannohu doogote handaaraati; xaadooshshu owaante konni handaarira gadachosi fula hasiisannosi. Hallanyu handaarino baqqi yee beeqqa noosi. Baalunku gadachosi fuliro luphiimu gumi daannokki korkaati dino. Baxxinohunni turizime lophitanno gede hallanyu handaari investimete halashshanno gede hattono woyyaawino diro ikkanno gede halcheemmo.

Bakkalcho:- Assinoommo keeshsho daafira wodaninni galanteemmo.

Kalaa Sileshi:- Anino galateemmo.

Bakkalcho

Odo

Hiiruut Kaasavu (D/r)

Miessa Elema (D/r)

Irreechu ayyaani dagate...

odeessaanote uyitino xawishshinni xawissino garinni; Irreechu ayyaani dagate xaadooshshe kaajjishatenna gobbate giddo turizime halashshate injaanno akata kalaqanno.

Itophiyu xawu ayyaana batinye budubbanninna babbaxxitino dagoommanni afantinoreeti yitini sooreette; ayyaana Itophiyu daga mittimattenninna gutunni gamba yite heedhanno gede assitanno tuuqaati yitino.

Oromote daganni iibadu garinni ayirinsannihu Irreechu Itophiyu xawu ayyaana mereerinni mitto ikkinota xawisse; ayyaanu mittimma, irkisamatenna baxillu balchoomna dudubbannaha ikkinota coyidhino.

Ayyaanu quchumaho haammata beeqqaano afantinowa ayirisamannaha ikkasinni dagate xaadooshshe kaajjishate kaa'annota buuxisse; Irreechu Addis Ababaha jawa elto noosi ayyaana ikkasi coyidhino.

Irreecha labbinori xawu ayyaana qole gobbate giddo turizime halashshate luphiimu qeechi noonsata xawisatenni; baxxinohunnino gobbate giddo turizime bude kalaqate jawa safo noonsata buuxissino.

UNESCO te angatenni amammandannikki dona ikke borreessamanno gede loonsanni hee'noonnitano sooreette xawissino.

Addis Ababu quchumi kantiiwi borro mini pires sekiretariyate sooreessi Miessa Elema (D/r) isi widoonni; Irreechu mannu mannu ledo hattono kalaqamu ledo keere dirrisannonna keeru daafira dudubbanni ayyaanaati.

Tayxe Irreechu ayyaani Addis Ababu quchumi koriiderete latishshinninna wirro latisate loonsanni biifenna seese noo yannara ayirinsannaha ikkasinni baxxinoha assanno yinohu sooreessu; quchumaho ontunku furchora wosinna adhate qixxaawo jeeffinsooni yino.

Ayyaanaho quchumu deerrinni babbaxxitino qixxaawo assinoonnita buuxise; Irreechu egziibiishiine, foreme lede ayyaanu balchoomasi agare danchu garinni ayirisamanno gede hasiissanno qixxaawo baala assinoonnita xawissino.

2017 M.D Irreechu ayyaani "Irreecha budinke haaronshira" yaanno massagote qaalinni wocawaaro 25nni Hore Finfinnenna 26nni Hore Arsedde ayirinsannita xawinsoonniti qaangannite.

Bisu muso kaaliqi...

Konninni kainohunni bisu muso noosi manchi baxxinohunni shiimaadda ooso dagoomunniwa karsamate woyi xawo fulate qarrantanno. Mini giddo calla maaxamatenni sa'e darawonsawa shiqqanna, godo'litanna ,woloottu ooso ledo karsante wodaaninsa gede burraaqanni anje yannansa sayissanna dila'nanni. Konni aleenni rosu minira e'e rosate kaayyo dinonsa. Kunino tii''insanna albillite dagoomitte heeshshonsa aana jawa bassa kalaqannoti dihuluullissannote.

Konne qarra gatisate muli yanna kawa gobbate deerrinni bisu muso noonsa oosora rosa dandiitanno injoo kalanqanni hee'noonniha ikkana; konninnino togoo qarra noonsa qansooti mini giddo maaxamantenni xawo fulate dagoomu giddo karsante addi addi hajo gumultanna la'nanni. Konni aleennino rosiisate, uurrinshuwa massagatenna addi addi hajubba taalo gumulate dandiitannota la''a rosantinota ikkitanni daggino.

Bisu muso ledo amadaminohunni dagoomu giddo hala'le lellanno sorote laooshshinni kainohunni lowo ooso roso rosate kaayyo afidhukkinni keeshshinota kayisannohu Sidaamu qoqqowi rosu biiro layinki sooreessinna rosa rosiisate handaari sooreessi kalaa Taaffese Gebremaariyaamihu; xaa yannara konne laooshshe soorrate sharro assinanni keeshshinoonnita xawissanno.

Sooreessu yaatto garinni; tenne hajo aana qaru loosi huwanyoote kalaqate loosooti; konnira qoqqowu giddo dagoomaha addi addi hayyo

kalanqe rosicho uyinanni hee'noonniha ikkana; ledotenni konne looso irkissanno halamaano uurrinshuwa ledo qinaambe dagoomu giddo huwanyoote kalaqate looso hala'ladunni loonsoonni.

Konninnino soorro dagginota xawisannohu kalaa Taaffese; roorenkanni sa'u lamenna sase dirra kawa boode ooso rosunniwa dagginooha ikkirono xaano hasi'nanni bikkinni dagginokkita qummeessanno. Tayxeno bisu muso noonsare ledote ooso rosunniwa abbate mixi'ne loonsanni hee'noonniha ikkana; 16 kumi ale ikkitannore bisu musonna baxxitino hasatto noonsa ooso rosunniwa abbate mixo amande loonsanni hee'noonniha egensiisino.

Kageeshshi ooso rosunniwa abbate addi addi hayyo horonsi'noommo yaannohu kalaa Taaffese; amma'note minna, jirtuwanna addi addi mootimmate tantano horonsi'ne togoo qaaquulli noonsata baxxitino hasatonna qachansa bande xinqine rosu minira abbate looso loonsanni hee'noonni yiiino.

Kuni rosichi dagoomu giddo rumuxxe keeshshinoha ikkasinni dagoomu laooshshe soorrate seeda yanna adhanota huwachishannohu kalaa Taaffese; assinoonni wo'naalshinni laooshshu aana soorro heedhurono, xaano co'o yinokkita coyi'ranno. Konninnino xaano bisu muso noonsa qaaquulli mannu xawo fultanno woyte saalatenna maaxate akati ila maatewa lellannota kulanno.

Xaphoomunni illete leltannotinna leltannokkiti

Komishiine Itophiyaho...

qaru komishiinerchi Mesfin Araya (p/r) tenne yannara xawisino garinni; komishiine gobbate sumuu assitannokki hajubba amaalamatenninna qajeeltino doogonni tirate loossanni afantanno.

Gobbaydi gobbuwara heedhannota Itophiyu daga gobboomu amaalamme giddo qara beeqqaano assatenni loossanni afantanno yinohu qaru komishiinerchi; konni albaanni Afrikaho, mereerimi soojjaatira, Awuropaho, Kanaadaho, Aliyye Ameerikinna wolootta gobbuwara heedhanno Itophiyu daga ledo gobboomu amaalamme komishiine ajuuja daafira 10 ale interneetete mashalaqqe xaaddonni hasaawa assinoonnita qaagiissino.

"Itophiyu hajora eessannoe yitanno aye'e xa'mono digattanno" yinohu qaru komishiinerchi; gobbaydi gobbuwara heedhanno Itophiyu daga gobboomu horo noonsa yitanno xa'mubba ajandunni qixxeessite gutunnino ikko hallanyunni komishiinete soyaa dandiitanno yiiino.

Gobboomu amaalammera waaco ikkitanno ajandubba babbaxxitino qoqqowubbanni gamba assinanni keeshshinoonnita qaagiisse; tenne lamala giddo qole Itophiyaho heedhanno diyaspooru maamarawinni gamba assinoonni ajanda angara adhinoonnita xawissino.

Gobbaydi gobbuwara heedhanno Itophiyu daga gobboomu amaalamme loossanni noo loosinna albillitete harinsho daafira huwanyo heedhansara hasiissannotanna baqqi yitino beeqqo assa noonsata coyi'rino.

Wole widoonni Addis Ababu diyaspooru maamari pirezidaantichi artist Zelleqe Gessese "amaalammo" yaanno adawarshinni qixxeesse amaalammete komishiinera konni albaanni xorshantino huuro calla baraaasnota sirbu kiliipe angara uynoha ikkana; artist Zelleqenna ogimmate gutamaanosira galata shiqqishshino komishiinerichu.

Wolootta dagoomu kifilla konninni roso

Mesfin Araya (p/r)

adhatenni loossanno agimmanni gobbanna daga owaata hasiissannotano coyi'rino.

Gobbate gidonna gobbaydi gobbuwara afantanno seesimurgote ogeeyye keeru daafira loosa qara yawonsa ikkitara hasiissannotano lede xawissino.

Addis Ababu diyaspooru maamari pirezidaantichi artist Zelleqe Gessese isi widoonni; seesimurgo horoonsiratenni gobbate noo kiphuwanna sumimmate hoonge tirate keereho, baxillehonna mittimma loosa hasiissanno yiiino. Konninnino ogimmate gutamaanosi ledo ikkatenni dagoomu mereero keere, baxille, sumimmenna gobboomu mittimma xawissanno sirba loose Itophiyu gobboomu amaalammera oommo yee coyi'rino.

Seesimurgo dagoomu hincilallo ikkasenni aanteteno wolootta seesimurgote ogeeyye konni loosinni beeqqitanno gede woshshatto shiqqishsheemmo yee egensiisino.

Sirnya gamba assate harinsho Affaarete qoqqowira afantanno 49 woraddanni doorantino 800 ali dagoomu kifilla riqiwaano hattono qoqqowoho afantanno 700 ali poletiku paartuwa riqiwamaano, mootimmate riqiwamaano, babbaxxitino uurrinshuwanna maamarate riqiwamaano hattono egennantino hallanyooti beeqqitanni afantanno.

bisu muso noota kayisannohu kalaa Taaffese; togoo qarra noonsa qaaquulli minenna holge maafante gata dihasiissannonsa; xawo fulanna rosate kaayyo afi'ra noonsata huwachishanno. Bisu aana muso woyi baxxitino hasatto hee'ra yaa togoo qaaquulli wole oosonni baxxitinore woyi maa'nitino ikkitukkinni taalo manna ikkansa bikkinni mannu ooso afi'ra hasiissannonsa qoosonna kaayyo afi'ra hasiissannonsata huwachishanno.

Konni daafira mine minenko togoo qaaquulle amaddinori ila maatenko ikko togoo qaaquulli noowa afino qansichi baalunku qaaquullu rosu mine dagganno injoo kalaqanna maate huwanyoote kalaqate baalunku qeechasi fulanno gede sokkasi sayisino.

Bisu muso woyi baxxitino hasatto aana noohu sorote laooshshi dagoominke giddo keeshshinoha ikkasinni maate mini giddo togoo oosichi noota anfaara hasidhannokki daafira mininni fultara difajjitanno yaannohu kayinni Hawaasi quchumira afamanno Soolo la''a dandiitannokkiri rosi mini dayirekterchi Kalaa Gezzaheny Tesfayeho. Ikkollana kayinni alenni xawinsi korkaattanni ledote ilate yannara, ilate albaanninna gedensaanni heedhanno yannara kalaqantara dandiitanno hajo ikkase lede xawissanno.

Bisu muso buxicho maate giddo roosite leltannota qummeessannohu Dayirekterchu; korkaatuunni sirchunni daannoha woyi maganu hanqo ikkikkinni ikkado xaginaate afi'ra hoogatenna harunsine kittiwaate adha hoogatenni kalaqantara dandiitannota mannimmate gawajjo ikkase lede huwachishanno.

Soolo la''a dandiitannokkiri rosi mini safaminkunni xaphooma 14 dirra kiirantinota kayisannohu kalaa Gezzahenyi; baxxino garinni haaroosine uurrinsinkunni kayinni shoole diro ikkino. Tenne yanna giddo 200 ikkitanno qaaquulle haa're rosiisinooha ikkana, dirinsanni 6-12 diri geeshsha noo ooso diru giddo 20 qaaquulle Sidaamu qoqqowinna qachu qoqqowubbanni gamba assine haa'ne rosiisannita kulanno. Kuri qaaquulli hasiissannonsata wo'manta owaante rosu mininni afidhanni lamu diri geeshsha balaxote rosansa Bireelletenni rossanni keeshshituhu gedensaanni wole rosi minnara sonkanni.

Kowiichinni guddu fultanno rosaano aantete Shaashemnetenna Wolayittaho afantanno la''a dandiitannokkiri rosi minnaranna Hawaasi quchumira afantanno mootimmate rosi minnara rosansa harunsitanni afantannota dayirekterchu lede xawissino. Umikki yannara konne rosi mine qajeeltiino rosaano xaa yannara Yuniversitete rossanni afantannota qummeessino.

Konni daafira ila maate calla ikkitukkinni wo'munku dagoomi bisu muso noonsa ooso aana noonsa laooshshi soorrama hasiissanno. Baalanti loosu base bisu muso noonsare hanqaffinotanna hedote giddo wortinota ikka noose yaanno. Bisu muso noonsa ooso kaayyo afidhe qajeelturo wole ooso iillitinnowa iilla dandiitanno. Bisu muso yaa danda hooga ikkitinokkita huwatanna konnira mootimmano togoo oosora illacha tuggara hasiissanno. Tuqu xaadooshshuwano tenne hajora illachishshe dagate huwanyo kalaqate looso loossanno gede kalaa Gezzahenyi sokkasi sayisino.

Baadeeyete noore quchumaho leellishate dandiisino Guraagete budi mereersha

Demmellaash Demmeeq

Techo seyoote qoolinkera haaro diro harunsite xabbe dagganno ayyaanna giddo mitto ikkino Masqala ayyaaninni harunsite dagganno barrubbanni xaandoommo. Ayyaanu amma'notenna budu amanyootinni ayirrisamannoha ikkana, ama'note amadosinni Wocawaaro 16 Demera assineenna Wocawaaro 17 wo'mu Itophiyira Kiristinnu amma'no harunsaano widoonni xawino amanyootinni ayirrisamanno.

Babbaxxitino daga widoonni kayinni ayyaanunni balaxxe noo barrubbanni kayise babbaxxitino qixxaawonni ayirrisanniha ikkana, baxxiinohunni haaruuddu mereerimu Itophiy, widiidi qoqqowi hattono widiidi galchimi Itophiy daga qoqqowubbara babbaxxitino basera xabbe ayirrisantanno ayyaanna giddonni umikkiho.

Techora seyoote wosinchonkeno Masqalu ayyaana xawisse ayirrisanno Guraagete daga giddonni afantinote. Kaajjadu loosu budi noosetinna budese agarte keeshshiishatenni afantinotenninna Masqala kayinsanni wote ayee yannano su'mise mitteenni ka'atenni afantino Guraagete dagawiinni afantinoti wosinchonke baabba Zennebech Taaddese yaamantanno. Baabba Zennebech Wohimiya Guraagete budi mereershi xintaanchonna ha'nuraati.

Baabba Zennebech coyidhanni; Wohimiya Guraagete budi mereershi Guraagenniha ha'nuru budi leellannowanna Guraagenniiti budu sagale baxxiinohunni Kitifonna Waasu wo'mu gaacheeninni afamanno mineeti. Mereershu uurrisaminohu qaru korkaati quchumu giddo heedhannoriranna ha'nura Guraagete budu sagale hasidhanno owaatamaanora iillanno gede assate hendeeti.

Lame tonnoota diro kiirsiisi'rinohu kuni budu mereershi Guraagete ha'nura ikkitino budu sagalennino sainohunni baadiyyete heerannoha budu uduunneno wara'ase leellishanno.

Kunino baadiyyete akati abbatenni macciishshamme kayisannoha ikkana; tenne macciishshamme abba Wohimiya Guraagete budu mereershi qara mixo ikkinota baabba Zennebech kultinonke.

Guraagete zoone Izha woradi baxxino su'minni Guyena Yeso ollii gawarete maamari Digaagi yinanni basera ilante lophitini baabba Zennebech; uminna layinki dirimi rosese honese kifile geeshsha ilantino basera guddino. Hakkawaro hee'nanni qooxeessira rosu mine afira techu gede injiinore di'ikkinonna fidale kiirate nafa jawa mitiimma xaaddinoseta qaagganno. Jawaatu kaajjillise seyoo maareekkisiissannona kakkaooshshese kaajjilliseni irkisse rosese harunsitino. 0905310000

Chaachaaranna loosu baxillaancho ikkitino Guraagete daga giddonni fultinoti baabba Zennebech; fidale kiirate qaaqqimmate diriseni seeda doogo leekkasenni hodhitinno. Sinqisidhanni lamalate giddo mitte higge maatesewa hodhitanni honse kifile geeshsha rossinota xawissanno.

Qarraha anga uyitinokkiti baabba Zennebech; hatte yannara rosa hattono rosu uduunne wonshi'ra hasiisannose daafira rosise qotira shiimmaadda loossa yinannire loossino. Rosaanote hasiisannore- yosiishshu maxaafa, borreessaancho (biirena irsaase) nna hayixu xxxoo lawinore rosu mini qooxeessira

Dukko Zennebech Taaddese

hirtannonka.

Kunino heeshshose daddalu looso "A" yite hanaffanno gede waalcho faninose. Rosaano foliishshote yannara godo'litanno wote ise kayinni godo'lite diegennitino xxxoos hirtannonkanni. Qaaqqullu gede godo'le yorsiisusekkinni Qidaamenna Sambata quchuma fulatenni konni daddaliseru hasiisannore hidhatenni daddalu loosose qaroonnitu.

Hatte yannara layinki dirimi rosese harunsitanni nooti baabba Zennebech; lamalatenni mitte higge maateetiinni sinqe adhine hodhinanni rosa ayirritanni dagguseta quchuma fula doorshase assidhe Addis Ababa hodhitu.

Barra loossanni hashsha rosa dandiitanno injo hee'rase hegersatenni Addis Ababa e'noti baabba Zennebech; yannate geeshsha fiixu mine fooliishsho assi'ratenni tonnikki kifile rosese hashshi yannanni daddalose kayinni barri yannanni assidhe harunsitu.

Hatte yannara Qidaamenna Sambata Addis Ababunni Dirre Daawa haratenni Dirre Daawaho nookkiha Addis Ababunni, Addis Ababaho nookkiha Dirre Daawunni abbatenni daddaltino. Lawishshu gederano Dirre Daawaho sigaaruu wudde ikkinohura Addis Ababunni massitanno. Riqiwotennino uddanna Dirre Daawunni abbatenni rosu gedensoonni doyissite hirtannonka.

Kaajjadu loosi budinni lophitini baabba Zennebech; Dirre Daawunni Addis Ababa hodhinanni loosa ayirritanni daggusetera kayinni quchumu giddo suutunni loosi'ra doorshase assi'ratenni babbaxxitino sagallate minnara loossino. Hoteelubba qoleno hallanyu minna kirunni adhite sagale loosatenni gumanna seyoo borreessiisa dandiitino.

"Mannu manna ikkanno gede assitannoti Uqquwete; Uqquwenna Iddire hanaffinoti Guraagete" yinanni hasaambanninte gede anino uquwe gamba asse Shoole Kiilo yinanni basera umikki yannara sagalet mine fanumma" yitanni

baabba Zennebech; hatte yannara Guraagete kitifo ledoo babbaxxitinota budu sagalla qixxeessitannota qaagganno.

Sagalet looso gididiisenni burqino kakkaooshshinni loosatenni loosose lossi'ra dandiitino. Budese ayirrisannota kultanni baabba Zennebech; lophanni dayinohu sagalet loosi giddo Guraagenniha budu sagale qixxeessatennino egensiissannonka.

Lophanninna hala'lanni dayinohu kuni sagalet loosi techu yannara maccaha ikkino Wohimiya Guraagete budi mereershiwa higge lophi dandiino. "dandoo adhine ilammannite" yinnanninte gede Guraagete budu sagale budi mereershiwa leellishate ka'u yannara wo'ma hasattonniitinka.

Itophiyunnaha ikkino budi deamanna yanna abbitino budinni riqiwamanna hegersitini baabba Zennebech; umise qeecha fulatenni Itophiyunnaha ikkino budi keeshshiishate mitto haruma qaaffinota coyidhanno.

Ise yitinonte gede; Guraagete daga giddo nooti saga'late, uddi'ratenna xaphoomunni heeshshote amanyooti mitto barrinni barra caanganna la"ase gaabbissannose. Gaabbite callano digattino; budu mishamanna hawama noosikkiha ikkasinni daga budese hasiisanno deerrinni hegersitannonna amaddanno wolettennino affannonna harunsitanno yaatenni budu sagalla saga'linanni uduunninna xaphoomu baadiyyete akatinsa ledoo quchumunnihura shiqisha dandiitino.

Wosinchimmatenni Guraagete base harino manni baadiyyete itanno kitifonna Addis-Ababahonna wolootta quchummara ittannoti kitifo mitte ikkitinokkita coyi'ranna duucha yanna hegersoomma yitanni baabba Zennebech; budi egensiisatennino aleenni ha'nura Guraagete sagale wo'ma qixxaawose ledoo shiqishate mixidhe dagoomu xawishsha ikkitino kitifonna waasa calla Hoteetele deerrinni qixxeessatenni baalunku manni mulenni afa'ra dandaanno gede assitino.

Piyaassaha Xayitu Hoteetele qooxeessira fantinota umikkiha kitifote mini/budu mereershi/ loosise afansha afa'ranni ha'rita "22 Maazooriya" yinanniwa ikkitanno basera hala'lado bayichi aana Guraagete daga budu sagale ikkitinota kitifo uduunnunkunni ledoo iillisha dandiitino.

Piyaassaha noohu Wohimiya Guraagete budi mereershi latishshu korkaatinni diigamasi qummi assitanni; hala'lino bayichi aana Mine minnanni amanyootinni kayise Guraagete daga horonsidhanno uduunne halashshe amadino Wohimiy kitifo "22 Maazooriyira" loosu aana noota coyidhino.

Budesinna wogasi agarre uurrinsoonniha Wohimiya Guraagete budi mereershi qarunni Guraagete budu sagale ikkitinota kitifo, waasa, shaananna burbuxxo/ayibe danu danunkunni shiqishanni leellanno. Koyishshisinninna shiqishote uduunninni afansha afa'rino. Itophiyunnirira uyinanni owaantennino sae turistootaho iillannoha ikka dandiino. Duuchu manni sagalimmasinnino sae gididosi amadino Guraagete sagale shiqishanni uduunninni diniqantanno. Barcummatenni kayise mitto mittunku uduunni budese riqiwannohonna shiqishosinnino baadiyyete akati noosiha ikkasinni duucha diniqisannonna hagiirrisannoho.

Masqalu guraagete jawu garinni ayirrisamannohonna dirunni diru geeshsha

sinsinnaanbe hixamanyine agadhinanni ayyaana ikkasi coyidhinoti baabba Zennebech; Wohimiya yaa Masqala ayirrisanni qara barra ikkasi xawissino.

Wohimiya Guraagete budi mereersha daanno owaataanchi qaru Masqalu barrinni dayino gede assine kiiratenni hagiirraamo ikke itenna age duuwanne gede hedatenniiti mereersha su'minoonniha yitino. Owaante uyinanni garino hoteetele gede ikkikkinni owaataancho minesi koyisamanno garinni kitifo, waasa danu danunkunni, ayibe shaananna buuro mitteenni albasiiinni la"anna abbine worranni/ lendanni. Kunino owaatamaancho addintanni hagiirraawanno gede assanno yitanni xawissanno.

Masqalu ayyaani baxxitino macciishshamme aannoe". yitanni baabba Zennebech; diru du'ma baadeeyye/ qaera ha'ratenni ayyaana ayirrisanno. Ayyaana ayirrisatennino sainohunni qaaqqimmasenni sayissino yanna qaagatenni darawose ledoo godo'litanno godo'le, ita aga, godo'lenna osolu baalu xaa lawase geeshsha kassi yitanno. Itanna agatennino aleenni ooso noonsakkire wolqa afidhinokki amuwa kaa'latenninna Masqala hagiidhe sayisanno gede assatenni hagiidhitanno. Kunino Masqalu daanno yannara hagiirrisannose coyi giddonni mitto ikkinota kultinonke.

"Guraagete daga loosunni calla ikkikkinni; maassotennino ammantanno" yitanni baabba Zennebech; Masqalu iillanno wote baalunku noowiinni gamba yee ilamino base eannohu umihunni maasso hasi'ratenni ikkinota xawissanno. Ise garinni maasso Maganu fajjo jeefsiisanni qaale ikkasenni haammatu wodaanta dancha halcho maassotenni afidhannota ammatenni maasso adhate dandaaminsare baala assitanno.

Guraagete mittunna hojjichu ayyaaninsa Masqala ikkasi kayise baabba Zennebech; ilamanno diro wo'ma loossinoha Masqalaho hosiisanno qara ayyaana ikkasinni balaxe duu'nanno. Guraagete dagara Masqalaho gata reyoote geeshsha assine la'nanniha ikkasinni Guraagete ilama ikkinohu baalu Masqala basesira mare ayirrisanno. Masqala ayirrise dayino base higge gedensoonni daanno Masqala sinsinnaawanni woxe codhanno. Kuni kayinni Guraagete ilama baxxitinota assannohonna hagiirrisannoho.

Rosu mininni hanaffe daddalu looso rosiisidhinoti chaachaara baabba Zennebech; sagalet loosinni duuchaho loosu kaayyo kalaqatenni techu umonsa dandiite loossanno gede waalcho fantinota ikkitanna; xaa yannara 45 ikkitanno qansootira loosu kaayyo kalaqqino.

Dagoomitte hajubba fulate widoonnino hattonni babbaxxitino irko assitannoti baabba Zennebech; diru du'ma masqalaho hadhanno wote kaa'litanno manni hattono Addi-aho heedhanobabbaxxitino bissara assitanno irkonnino sa'e ilantino basera doogo loosiisino. Rosu mineno mintino. Rosu mini sette kifile geeshsha ikkana; ise qaaqqimmase yannara sayissino qarra xaa ilamano leddannokki gedenna fidale hasiri garinni kiira dandiitanno gedenna fafe harannokki gede assitino. Rosu mininnino sainohunni rosiisaanote mine minte uyiitino.

Jeefoteno maasso Guraagete daga giddo jawa bayicho uyinannisa ikkase deerrinni maassotenni baxxitinonketi baabba Zennebech; 2017 MD gobbankera keere, baxillenna mittimma abbankera dancha halchosa xawissino.

Woganna Turizime

“Mareehoo, mareehoo, mareehoo” Doyee dayinke!

Abbebech Maatewoos

Wocawaaru agani gobbanke qooxeessubbara haammata maala'lissanno budunna amma'note hornyuwanna balchoomma luphi yite afantanno aganaati. Haammatu budinsanna gadensa garinni haaro diro adhitanno, mimmito maaro assitanno, bushsha qulleesse baatto shaqishe gobba ragisiisinsa kaaliqa galattanno, wedellu huuccantannonna miicaminohu kiisamannohu konni wocawaaru aganniiti.

Konni agani giddo Masqalu ayyaana lede Oromote daga xawishsha ikkinohu Irreechu ayyaani gobbankera iibbadu garinni ayirrisamanno. Irreechu ayyaana ayirrisate qole gobbatenni babbaxxitino qooxeessubbanni hattono kalqete gobbuwanni haammata kiiri noonsa wosinnanna daa'ataano dukkisantanno.

Maaronnihanna giwaminohu araaramannoha, babbaxxitinori xaaddannonna kaaliqi galatamanno ayyaana ikkinohu Oromote daga Irreechu ayyaani tayxeno “Irreechu budinke haaroonsira” yaanno massagote qaalinni ayirrisamannota Oromiyu qoqqowi komunikeeshiinete biiro xawissino.

Konni ledo amadisiisaminohunni Oromiyu qoqqowi komunikeeshiinete biiro sooreessi kalaa Hayilu Addunyihu Irreechu mayira ayirrisamanno? Irreechu budinna amanyoota maati? yitanno hajo tittirshunni shiqishinoha ikkana; qixxaawonke kifile haadhe shiqqino.

Oromiyu qoqqowi komunikeeshiine biiro sooreessi kalaa Hayilu Addunyihu xawishshi garinni; Irreechu Gadu uurrinshuwa amanyootinni mitto ikkana, babbaxxino qarrinni sayise, hawadi tunsichinni fushshe birru yannara iillishino maganira mittimmatenni galata shiqinshanni amanyoote ikkinota xawissanno. Irreechu manchi beettinna kaa'liqi hattono manchi beettinna kalaqammatte mereero hee'ranno kalaqamu seeri “Sefu” sooramikkinni duuchanka coye agare sayisino maganira galatu shiqanno ayyaanaati yaanno. Hattono manchi beetti kalaqamaho noosi yawonna kalaqamu ledo noosi xaadooshshe wirro haaroonsanno amanyooteeti ikkinnina umisinni amma'no dikkino yaatenni huwachishanno.

Irreecha dirunni lame hinge assinannita coyi rannohu kalaa Hayilu; umihunni “Irreecha Melka” wocawaaru aganira Melku aana ayirrisanni ayyaana ikkana Melka Irreechi kalaqamu seeri sooramikkinni keeshshasi daafiranna albilitto ikkito agarantanno gede mittu kaaliqira shama hayisso amande galata shiqinshanni barraati. Oromote daga hawadi yannara xeena uyononsa kaaliqira galata shiqishshannonna aanteteno mu'ranni noo laalchi hiittenne gawajjonnino agarama keerunni qafichote giddera e'anno gede kaaliqa huuccidhannota xawissanno.

Layinkihunni “Irreecha Tullu” assinannita xawissannohu kalaa Hayilu; kunino gumulamannohu arri aganna sa'e birru yanna e'anno woyte qarqaraho afantanno gooraame bayichubba aana fulatenni daanno hawadira xeena uyinke, aganna wixu yanna assinke yaatenni Oromote daga kaaliqa huuccidhannota kayisanno.

Irreecha Mayira Ayirrisanni?

Irreechu lame korcaattanni ayirrisamannota coyi rannohu birote sooreessi; kaaliqi manchi beettira assino danchummara galata shiqishate ikkana; wole widooni qole albilitte ikkara hasidhanno coyi daafira huucci'rateeti yaanno. Konni kaiminni Oromote daga ayirritannota hawadi aganna sayise kawichira iillishinose kaaliqa co'ichu wodaninni galatanni maaro xa'midhanno. Diruno keerunniha, baxillunniha, seyoonnihanna jireenyunniha ikkanno gede huuccidhannoha ikkasi xawise; tenne yannara mimmitono hawalle birru yannara iillishi'ne

yaamatanni hagiirrensa xawissanno yaanno.

Irreechu galatunnihanna huuccattote balchooma ikkinohura Oromote daga lattino hayissonna adalcho amade ragu ragunni gamba yite lagaho galattanno. Seennuno aantinota budillaancho faarso faarsitanni galataho hadhanno.

Mareehoo, mareehoo, mareehoo; Doyee dayinke (3)

Alaa mana nuuftoil yaa ayyoleehoo; giddoonnino gobbaannino danchuri baalu ikkonke

“Mareehoo, mareehoo, mareehoo”; Doyee dayinke (3)

Mee nutti araarami yaa ayyoleehoo; eeggotena araaraminke yitanni galataho laga dirritanno.

Labballuno Irreechunni higganno woyte “Gabbisayyoo” yaatenni budillaancho faarso faarsitannoha ikkana:-

Gabbisayyoo hoo...hoo...roobee biyya gabbisee

Gabbisayyoo hoo...hoo...roobee biyya gabbisee

Gabbisayyoo hoo...hoo...oobii lafa nuuf ga'i,

Gabbisayyoo hoo...hoo yaa Waaqi ati nuuf nahi... yitanno.

Kunino seyiinke, keere hingummo yitanno sokka noosita huwachishanno.

Irreechu budinna amanyootu

Kalaa Hayilu yaatto garinni; Irreechu ayyaani biinfillunni bayiru amanyootinni ayirrisanniha ayyaana ikkasinni wodanunni abbooshsenna gibbo cu'mi'ne galataho fula didandiianni. Korcaatuno Irreechu bayichi ayirradoho ishineno ditunganniho. Abba Melkunni balanxe Irreechu basera e'ne/afamme galata budunni hoolloonnite. Hattono booraawino lagira, hawadi giddo Irreechaho fullannikkittanna lattino hayisso amandikkinni ha'nannikkita kayisanno. Ledoteno labballu elella wodhitannokkittanna seennuno siinqe amaddannokkita xawissanno.

Irreechu; mittimatte balchoomi!

Oromote daga mittimmatenna roduuwimma jawu bayichi noose yaannohu birote sooreessi kalaa Hayilu; budunnino Moggaasunna Guddifechunni allaggicho hanqaffe budese ragisiisatenni, jironna jajjase beehatenni mitteenni heedhannotanna fiixoomaseno kaajjishshannota huwachishanno. Konni kaiminni jawu shiima ayirrisanno gede, roduuwimmatenni mitteenni hee'ranno gede assinanni.

Irreechu ayyaanni konne budenna balchooma kaajjishatenni mittu illachira fulino manni co'ichu wodaninni kaaliqasi galate higanno gede, mittimmasinna roduuwimmasi kaajjishanno gede jawaachishanno. Irreecha ayirrisate babbaxxino qooxeessubbanni dagganno beeqqaano badooshshe, baxillunniha mittimmatenni kaaliqa galattanno. Kunino mimmitu ledo egnnamatenna bude soori'rate kaa'lannota xawissanno.

Irreechu ayyaanni hagiirru ayyaana ikkasinni Oromote daga koo'teeni, amma'notenni, laooshsunniha heeshshote deerrinni babbadantukkinni mittimmatenni fulte ayirrisanno ayyaana ikkasi coyi rannohu kalaa Hayilu; Oromote daga mittimase, roduuwimma, baxillese, biheeraawe naaxxillese, dhaggessenna budese xawissannonna haaroonsitanno bareeti yaanno. Oromote dagara amma'notenna budu badooshshe biinfillesinna mittimmasi safo ikkinota Irreechu leellishanno. Irreechu ayyaanni Oromote mittimanna dagatenna dagoomu mereero roduuwimma kaajjishate ragaanni injitanno bare ikkanni dayinotano buuxisanno.

Irreechu araarunniha, maassotenna keeru

bare!

Irreechu balchoomma keerunna araaru ledo noonsa xaadooshshe qarunni kullannita coyi rannohu sooreessu; Irreechu ayyaani iillasira albaanni Abbaagadootunna gobbate gerri qaqaraho hadhanni dagoomu mereero gibbonna sumuu yaa hoongete qari heero tidhamanno gede, mimmito gatona yaanno gede assitanno. Araara dirrissukkinni koffi yite galataho Irreecha dandiinannikkita duure huwachishanno. Irreechu keerunniha araarunniha ikkasi xawise; Oromote daga Melka hadhanno woyte co'ichu wodaninni, gibbonna abbooshsu nookkiha kaa'liqira galata shiqishshanno ayyaana ikkinota xawissanno.

Galataho Melka dirriniihu gedensaannino Abbaagadootu mimmito maaro xa'mitoooni? mimmitu ledo keereho? Kalaqamunna kaaliqi ledo keere dirrissoooni? yaatenni xa'mitanno yaanno. Hedeweele qooxeessinsara araara dirrissukkinni daggiori heedhuro nafa tenne yannara mimmito maaro xa'matenni galatansa shiqishshe hadhanno. Konni daafira galataho lattinota shama hayisso haa're fulanno manchi baalu gibbonna giwansho agure keere, roduuwimma, baxille, mittimma, hexxonna dancha halcho duduwanne; kaaliqiwiinni uyoonnisi baraarsira afansha aanni galatannota kulanno.

Oromote daga konni ayyaaninni kalaqamunna kaaliqi mereero noo xaadooshshe maala'litannota coyi rannohu kalaa Hayilu Addunyihu; galattanno woyteno maate, ollaaho, xaphooma manchi beettira, gobbate keerenna baxille halchatenni faarsitanno; kuni qole Irreechu araarunna keeru xawishsha ikkasi leellishanno yaanno. Konnirano Oromote daga mannu mimmitu ledo araaramiro kaaliqino araaramannonsa yite ammantannotanna ledotennino Irreechu maasso

uynanninna adhinanni amanyoote ikkinota huwachishanno.

Irreechunna budu haaroo'ma

Kalaa Hayilu xawishshi garinni; budu haaroonsi millimmo giddo Irreechunni umisi qeecha afirino. Irreechu haammata beeqqaano afantannohonna babbaxxitino uddannanninna eellanni seesse fultanno ayyaana ikkasinni budu uurrinshuwanni loosantanno loossa lossatenna yannate tekonoole ledo xaadinse halashshatenna dagooma horaameeyye assate kaa'lannotano kayisanno.

Irreechu biinfillesinna biheeraawete naaxxillira!

Irreechu biinfillu xawishshaati yaannohu birote sooreessi; ayyaanu barra uddi'nanni uddanna, elella, angate amandanniri ayirrinnyu uduunnubba, budillaano sirbubba iibbitannota xawissanno. Seenu siinqe amade, caacu diphite, elella wodhite, cocconna lattino hayisso amade, budillaancho uddannanninna erruwatenni seese “Mareehoo” yitanni sirbitanni Abbaagadootunna wolootta beeqqaanora albaanni hadhanno woyte biinfillu noosi yaanno.

Budunna biinfillu mitteenni leellanno woyte meessi budenna ayimma xawisate kakkayisannota coyi rannohu kalaa Hayilu; baxinohunni muli yanna kawa Irreechu tenne doogonni ayirrisamasi wedellu budensa seekkate affanno gedenna ayirrisanno gede, ayimmansannino naaxxitannonna gobbansano baxanno gede assanni afamannota huwachishanno.

Jeefoteno Irreechu ayyaanni gobbanke egeensiisate jawa bare ikkinota xawise; Itophiyu daga, miidiyunna hajo la'annonsa bissa konne ayyaana egeensiisate yawo noonsatano qummeessino.

FAYYIMMA

Buna aga...

Abbebech Mathewos

Buna aga budenkeeti. Baattonke aana daddallanninna horonsi'nanni agattubba mereerinni lowo geeshsha egennaminohonna banxanniho bunu! dirunni kalqete aana 400 biliyoone siine ale buna manchi beetti aganno.. Hiittenne gobbanke kifilerano buna aganno manni kiir yanna yannatenni lexxitanni daggino. Mitu mitu manni bunu fayyimma gawajjanno yee hedatenninna huluullamatenni wole agatto horonsi'ranna la'nanni. Gamu kayinni boohaaratenna mine iibbishi'rate gafidhe aganno. Ikkinohurano tenne lamala fayyimmate qoolinkenni bunu fayyimkanka noosi horo lainohunni ki'ne nabbawaanonkera tenne mashaqqe haa'ne shinqoommo.

Bunu fayyimmate horo noosi?

1. Bunu afalenkera

Ixaaliyu xiinxallaanonni loosantino xiinxallo buuxissino garinni ikkiro, buna aga afalete kaanserenni amadamannikki gede gargatanno. Afalenke hipitaytesinni woy qiwaatete bati'ranninna labbino xissuwanni gawajjantara dandiitanno. Tini xissuwano afalenke aana bassa kalaqqanni ha'ratenni afalete kaansere iillishshara dandiitanno. Buna aga kayinni afalenke aana bassu kalaqamanno kaayyo ajishanno.

2. Bununna horo noonsa shiilubba

Bunu giddosi fayyimkanka horo uytannota

Baca coyibba amadino. Lawishshaho vaytaamiin B2 /Riiboflaaviin/, vaytaamiin B5, magniiziyemenna potaasiyeme labbino fayyimmate horo uytanno shiilubba mitte siine iibbino buni giddo afi'neemmo. Hattono bunu antayoksidaanti giddosi amadinohura fayyimmanke agarate kaa'lannonke.

3. Bunu baqqi assanno

Bunu giddosi kaafiin yinanni shiilo noosihura daafuro fushshanno; hattono wolqa aannonke. Tenne yannarano buqqeenke baqqi yitannohura qaagate dandoonke lexxitanno; hagiirru macciishshamme macciishshantannonke. Ledoteno bunu cee'mate macciishshamme hunanno.

4. Bununna hawate qarri /alzaymer/

Alzaymer batinyunni 65 ale diro ikkinonsa manna gawajjanno hawate xissooti. Dirinke lexxanni haranno yanna alzaymere amadannokekki gede

bisu guunte millimillo assanna keeraabbino saga'la harunsa noonke. Ledoteno buna aga alzaymer xissonni amadamate kaayyo xibbuunni 65 anga ajishshanno.

5. Sukkaarete xisso xibbuunni 50 anga ajishshanno

Xiinxallubba lellishshanno garinni ganye buna aga sukkaarete xissonni amadamate kaayyo lowontanni ajishshanno. Ikkolla ikkinnina buuxantino sukkaarete xisso noonsarira sukkaarete bikka ajase babbaxxitino coyibbanni babbaxxara dandaanno.

6. Gogunna unuunu kaanserenni amadamate kaayyonke ajishshanno

Unuunu kaanserenna buna aga suwashshu garinni xaada hooggurono; buna aga baxxinhunni ilate yanna guddino meyara unuunu kaanserenni amadamate kaayyo ajishshanno xiinxallubba lellishshanno.

7. Manchi beettira umu danani lopho ledanno

Buna aga umu rumudda kakkaysatenni umu lophora kaa'lanno. Ledoteno umu dananchi tatta'a ajishshanno.

8. Faybere adhinanni gara ledanno

Bunu woloota agattubbanni roore fayberete bikkasi luphi yaanno. Faybere qole helleete keeraanchimmaro, moollete hattono kollestiroole ajishate kaa'lanno.

9. Cee'ma/ loosi'rate hisataawa hoogate

macciishshamme/ ajishshanno

Bunu giddo nooti kaafiine yinanni shiilo cee'ma ajishshanno; ledoteno cee'matenni amadamate kaayyo ajishshanno yite xiinxallubba lellishshanno.

10. Infilaameeshiine /bisu hadhaawa/ ajishshanno

Bunu bisu hadhaawa ajishate kaa'litanno shiilo giddosi noota xiinxallubba lellishshanno.

11. Parkinsensi xissonni amadamate kaayyo ajishshanno

Mitte haaro xiinxallo lellishshanno garinni ikkiro barrunni 2-4 siine geeshsha buna aga parkinseni xisso malaatta lowontanni ajishe afamino.

12. Bunu diro ledanno

Ingliizete gobbara afantanno mitte xiinxallo attamisiissanno uurrinsha haaro fultino xiinxallo kaima assite kultino garinni barru giddo sase siine buna aga agaanchu diri aana soorro abbanno yitanno.

13. Ganye buna aga wodanu xissonni gatissanno yini

Kooriyaho assinooni xiinxallo lellishshanno garinni barru baala boode siine buna aga nigu cufama qarrinni gatisannotanna bisu giddo nooti mundeete doycho garunni gumulantanno gede assatenni wodanu xissora reqeecaawatenni gatisannota lellishshanno.